

פרשת תרומה תשע"ט
המקור למשכן

שמות פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר יְקוֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי: ... (ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם:

רש"י

(ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ - וַעֲשׂוּ לְשָׂמִי בֵּית קְדוּשָׁה:

רמב"ן

(א) כִּי אֲשֶׁר דָּבַר הַשֵּׁם עִם יִשְׂרָאֵל פָּנִים בְּפָנִים עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת, וְצוּהוּ אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה קִצְת מִצּוֹת שֶׁהֵם כִּמּוֹ אֲבוֹת

לְמִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, כִּאֲשֶׁר הִנְהִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ עִם הַגֵּרִים שְׁבָאִים לְהַתִּיחֵד, וְיִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שִּׁיְצוּם עַל יְדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְכֹרֵת עִמָּהֶם בְּרִית עַל כָּל זֶה, מַעֲתָה הִנֵּה הֵם לֹא לְעַם וְהוּא לֵהֵם לְאֱלֹהִים כִּאֲשֶׁר הִתְנַה עִמָּהֶם מִתְחִלָּה וְעַתָּה אִם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרַתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סְגוּלָה (לְעִיל יֵט ה), וְאָמַר וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכְתַּת כְּהֵנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ (שֵׁם ו), וְהִנֵּה הֵם קְדוּשִׁים רְאוּיִם שִׁיְהִיָּה בְּהֵם מִקְדָּשׁ לְהַשְׁרֹת שְׂכִינְתוֹ בֵּינֵיהֶם. וְלִכֵּן צוּהוּ תְחִלָּה עַל דְּבַר הַמִּשְׁכָּן שִׁיְהִיָּה לוֹ בֵּית בְּתוֹכָם מִקְדָּשׁ לְשִׁמּוֹ, וְשֵׁם יִדְבַר עִם מֹשֶׁה וְיִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה עֵקֶר הַחִפְּץ בַּמִּשְׁכָּן הוּא מְקוֹם מִנוּחַת הַשְּׂכִינָה שֶׁהוּא הָאָרוֹן, כִּמּוֹ שֶׁאָמַר (לְהֵלֶךְ כֹּה כַב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֶּרֶת, עַל כֵּן הַקְּדִים הָאָרוֹן וְהַכַּפֶּרֶת בְּכַאֵן כִּי הוּא מוֹקְדֵם בְּמַעֲלָה, וְסִמֵּךְ לָאָרוֹן הַשְּׁלַחַן וְהַמִּנְרָה שֶׁהֵם כְּלִים כְּמוֹהוּ, וְיִוָּרוּ עַל עֵינֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁבַעבּוֹרִם נַעֲשֶׂה. אֲבָל מֹשֶׁה הַקְּדִים בְּפִרְשֵׁת וַיִּקְהַל אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אֵהָלוֹ וְאֶת מַכְסָּהוֹ (לְהֵלֶךְ לֵה יא), וְכֵן עָשָׂה בְּצִלְאֵל (לְהֵלֶךְ לוֹ א), לְפִי שֶׁהוּא הָרְאוּי לְקִדְּם בְּמַעֲשֵׂה:

וְסוּד הַמִּשְׁכָּן הוּא, שִׁיְהִיָּה הַכְּבוֹד אֲשֶׁר שָׁכַן עַל הַר סִינַי שׁוֹכֵן עֲלָיו בְּנִסְתֵּר. וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר שֵׁם (לְעִיל כֹּד טז) וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי, וְכָתִיב (דְּבָרִים ה כא) הֵן הָרָאנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת כְּבוֹדוֹ וְאֵת גְּדֻלוֹ, כֵּן כָּתוּב בַּמִּשְׁכָּן וְכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן (לְהֵלֶךְ מ לד). וְהַזְכִּיר בַּמִּשְׁכָּן שְׁנֵי פַעֲמִים וְכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּנְגִיד "אֵת כְּבוֹדוֹ וְאֵת גְּדֻלוֹ". וְהִיָּה בַּמִּשְׁכָּן תְּמִיד עִם יִשְׂרָאֵל הַכְּבוֹד שֶׁנִּרְאָה לָהֶם בְּהַר סִינַי. וְבָבֵא מֹשֶׁה הִיָּה אֵלָיו הַדְּבָר אֲשֶׁר נִדְבַר לוֹ בְּהַר סִינַי. וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר בְּמִתְּן תּוֹרָה (דְּבָרִים ד לו) מִן הַשָּׁמַיִם הַשְּׁמִיעֵךְ אֶת קוֹלוֹ לִיסְרָךְ וְעַל הָאָרֶץ הָרָאךְ אֶת אֲשׁוֹ הַגְּדוּלָּה, כֵּךְ בַּמִּשְׁכָּן כָּתִיב (בְּמִדְבָר ז פט) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֶּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו. וְנִכְפַּל "וַיְדַבֵּר אֵלָיו" לְהַגִּיד מַה שֶׁאָמְרוּ בְּקִבְלָה שֶׁהִיָּה הַקּוֹל בֵּא מִן הַשָּׁמַיִם אֶל מֹשֶׁה מֵעַל הַכַּפֶּרֶת וּמִשֵּׁם מִדְּבַר עֲמוֹ, כִּי כָל דְּבָר עִם מֹשֶׁה הִיָּה מִן הַשָּׁמַיִם בְּיוֹם וּנְשַׁמַּע מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים, כְּדֶרֶךְ וְדַבְרֵיו שִׁמְעַת מִתּוֹךְ הָאֵשׁ (דְּבָרִים ד לו), וְעַל כֵּן הָיוּ שְׁנֵיהֶם זֶהֱבָ. וְכֵן אָמַר הַכְּתוּב (לְהֵלֶךְ כֹּס טב מג) אֲשֶׁר אֹעֲד לְכֶם שְׁמָה לְדַבֵּר אֵלֶיךָ שֵׁם וְנִקְדָּשׁ בְּכַבּוּדִי, כִּי שֵׁם יִהְיֶה בֵּית מוֹעֵד לְדְבָר וְנִקְדָּשׁ בְּכַבּוּדִי:

וְהַמִּסְתַּכֵּל יִפֶּה בְּכְתוּבִים הַנִּאֲמָרִים בְּמִתְּן תּוֹרָה וּמִבֵּין מַה שֶׁכָּתְבֵנוּ בְּהֵם (עִי' לְהֵלֶךְ פְּסוּק כא) יִבֵּן סוּד הַמִּשְׁכָּן וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְיִוֹכֵל לְהַתְּבוֹנֵן בּוֹ מִמָּה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה בְּחִכְמָתוֹ בְּתַפְלָתוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל (מ"א ח כג), כִּמּוֹ שֶׁאָמַר בְּהַר סִינַי וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל (לְעִיל כֹּד י), וְהוֹסִיף שֵׁם לְפָרֵשׁ "ה" לְעֵינֵי שְׂרַמְזוֹ שֵׁם לְמַעֲלָה כִּי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, כִּמּוֹ שֶׁאָמַר וְכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה הִיא הַחִיָּה אֲשֶׁר רְאוּתִי תַחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִהַר כְּבַר וְאָדַע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה (יְחִזְקֵאל י יט כ). וְאָמַר דוֹד וְלִתְּבַנִּית הַמְּרַכְּבָה הַכְּרוּבִים זֶהֱבָ לְפִרְשִׁים וְסוֹכְכִים עַל אָרוֹן בְּרִית ה' (דְּהִי"א כח יח), וְכֵן יִזְכִּיר תְּמִיד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְשֵׁם ה' (מ"א ה יט), לְשִׁמְךָ (שֵׁם ח מד), וַיֹּאמֶר בְּכָל פֶּעַם וּפֶעַם וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם (שֵׁם ח לו), בְּמִדַּת רַחֲמִים, וְכָתִיב (שֵׁם ח מד מה) וְהִתְּפַלְלוּ אֵלַי ה' דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בְּחָרְתָּ בָּהּ וְהַבֵּית אֲשֶׁר בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ וְשִׁמְעַת הַשָּׁמַיִם, וּבִבְיָאוֹר אָמַר כִּי הָאֲמָנָם יֹשֵׁב אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עַל הָאָרֶץ הִנֵּה שְׁמִים וְשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלָכְלוּךְ (דְּהִי"ב ו יח). וְכָתִיב עַל הָאָרוֹן לְהַעֲלוֹת מִשֵּׁם אֶת אָרוֹן אֱלֹהִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם ה' צְבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עֲלָיו (ש"ב ו ב). וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים (א יג ו) לְהַעֲלוֹת מִשֵּׁם אֶת אָרוֹן אֱלֹהִים ה' יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם, כִּי הֵשֵׁם יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים:

מלבי"ם

(ב) ויקחו לי תרומה. התנה כמה פרטים: א) לא אמר ויתנו לי תרומה, שאז היה מ"ע וחייב על כל אחד ליתן, והי' רצה שתרומה זו תהיה מנדבת לב ורצון חפשי לא ע"י שום הכרח, ואם היה הצווי שיתנו, היו נותנים בהכרח ע"י הצווי, לכן באר שאינו מצוה שיתנו רק שימנו גבאים לקבל ממי שירצה ליתן. ב) לי לשמי, שלא יערב ברוחו פניה חיצונית להתכבד או להתפאר בנדבתו או ע"מ לקבל פרס וכדומה רק לשם ה' בלבד, ג) שיקחו תרומה, שהנותן לא יתן כל רכושו רק תרומה לבד כמ"ש המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ד) מאת כל איש שכבר בארתי בהתו"ה (צו סי' קנג) שבמקום שבא לשון לקיחה על שלוקח מן הנותן ברצון דרך מתנה יש הבדל בין לשון קח ממנו ובין לשון קח מאתו, שקח מאתו מציין שנותן ברצון טוב שלא ע"י שום הכרח, ולא יבא לשון קיחה מאתו אם לוקח מן המקום או מבלתי בעל רצון, ובזה במ"ש מאת כל איש, מציין שהנותן הוא בעל רצון ובחירה ונותן בטוב לבו, לא ע"י שיכריחוהו אחרים או שיתן מפני הבושה וכדומה, ה) שלא יחשבו שלא יקחו נדבה זאת רק מן העשירים וראשי העדה, אמר מאת כל איש, ו) שלא יחשבו שאין לקבל רק נדבה גדולה ודבר חשוב, אמר אשר ידבנו לבו כל מה שיתנדב אף חוט אחד, ז) רמז מ"ש דוד הע"ה (דה"א כ"ט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך, כי כל הקנינים מתיחסים להי' ושלו הם כמ"ש (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב, ואינם של האדם, רק בעת שמתנדב לש"ש אז הוא זוכה בהם שיחשב כאלו הוא שלו ואז הוא לוקח מהי' וזוכה בו ויחשב שהתנדב משלו להי', ועז"א ויקחו לי, שע"י שיתנדב לשם הי' הוא לוקח מהי' וזוכה בו:

מלבי"ם – רמזי המשכן

ואמרו חז"ל שמיום שברא הקב"ה את עולמו נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים, ר"ל שהאדם יטהר ויתקדש בעולמו הקטן עד שהאלהות שבו תמשול על הגוף וכחותיו שאז הוא אלוה בתחתונים כי מושל על כחותיו בכח הבחירה והאלהות שבו, ואז תעלה ההארה ממעשיו להאיר לכל העולמות, והיה כנגן המנגן בקול נאה וקול משובח עלי הגיון בכנור התחתון וירננו כל כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים וכל כחות הטבע אשר בעולם הגדול נעים זמירות לעומתו ויזילו שפע וברכה מאת חי העולם, ובזה עקר השכינה בתחתונים כי משם תצא ההנהגה הכללית לכל העולמות, וזה היה בימי האבות שהתחילו להוריד השכינה לארץ כמ"ש חז"ל האבות הן הן המרכבה, ר"ל שבאשר הנהיגו מרכבות גופם והחיות והאופנים המנהיגים את גויתם אל אשר יהיה שמה רוח האלהות הצפונה בנפשם ללכת, וכן לפי מעשיהם והכנתם בקדש נמשכה המרכבה הגדולה שהיא המציאות בכללו אחרי האלהות ושכינתו הממלא כל המציאות, שזה נמשל בפי הצופים לרוכב בשמי שמי קדם במרכבה הגדולה שנמשך לפי מה שינהיגו המה את מרכבתם הקטנה, עד שנמשך הכל הכולל אחרי החלק, והאלהות אשר בעולם הגדול נמשך אחרי האלהות אשר בעולם הקטן, א"כ הם היו המרכבה והם היו המקדש ואהל מועד אשר שכן הי' עליהם בקדש, והם הורידו את השכינה לארץ: